

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis
Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev
De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo**

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

II. Discrimen veterum dispensationum & recentiorum. Illæ post canones infractos, istæ ne infringantur concessæ. Indulgentia crimines & pœnæ canonicæ Clericis & laicis aliquando concedebatur. apud ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

V. *Vita ordinacionum Episcopis Hispanis quendam remisit Innocentius, quedam discutit iussit. Non autem aliquid indulxit ante ordinationes peraltas. quemadmodum nec Celestinus aliquos contra canones ordinari voluit.*

VI. *Clericos à Bonifaci hereticis ordinatos suscipi posse pro remedio pacis respondet Innocentius Episcopus Macedoniae. Regula Augustini, id fieri tantum posse quando pax Ecclesie constituitur. Similitudo peccati ab infestione arborum.*

VII. *Vt Donatista in suis gradibus recipi possent, necessarium fuit ut confessus Africani Concilij firmaretur à sede apostolica, in eorum tantum Clericorum gratiam per quos fieret unitatis Ecclesie compensatio.*

VIII. *Dispensatio conceditur ob publicam utilitatem, ex Cyrillo Alexandrino, cuius locus explicatur.*

X. *Proferitur alter locus ejusdem auctoris in eandem sententiam. Corruptus apud Iovonem; hic autem explicatus & illustratus. De Palestina addicta Hierosolymitanus Episcopo. Synodus Ephesina clementissima, sed gestis non damnando Theodorum Mopsuestianum. De economia quam Gregorius Nazianz. in dogmate de Spiritu sancto exigebat.*

X. *In causa Chrysostomi, dispensationis equitatem repudiabat Cyrilus, & Canonum observationem preferebat paci Occidentalium, de quibus explicandus Cyrilii locus. Sed tandem rediit in gratiam cum Romanorum Ecclesia.*

XI. *Ea prudentia aliquando porrigebatur ad controversias fidei. Probatur auctoritate Ioannis Vecchi Patriarche CP. tum etiam ex Athanasio, Gregorio Nazianzeno, Maximo, & Basilio. Egregia regula, quoad hanc dispensationem prescripta à Gregorio Nazianzeno.*

I. **C**VM juri canonico dispensationibus hodie derogetur, necesse est ut earum originem & processum investigemus, & quatenus apud nos locum habent, in genere dicamus. Hoc verbum à jure canonico profectum cum sit, ex eo etiam petenda est ejus explicatio. Apud Iureconsultos enim servus ille *dispensator* dicitur qui impedita domus curat, quique rationes domini administrat. Hoc sensu usurpatur etiam in veteri Testamento, & in Novo apud Lucam: qui de fideli & prudenti dispensatore loquitur, quem *constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram*. Vnde Apostoli & eorum successores eleganter dicuntur *Dispensatores mysteriorum Dei*; & Paulus dispensationem sibi creditam ad Corinthios scripsit. Sed in jure canonico aliis est verbi usus. Sumitur enim pro venia legis, quam interpretates *providam juris relaxationem* vocant: cuius is est effectus, ut lege vel canone vim suam obtinentibus, is cui indulgetur, à vinculo & obligatione legis auctoritate superioris solvatur. A Gracis manavit dispensationis nomen, hoc sensu usurpatum: quo Cyrus Alexanderus usus est,

οἰκονομία vocans eam administrandi & vendi rationem quæ non summo jure sed æquitate nitatur. Qua voce dispensationis usus est apud Latinos Gelasius. Quamvis apud Græcos Theologos alia quoque significatione *οἰκονομία* usurpetur, nempe pro occulta & arcana gubernandi ratione, qua Deus modis & rationibus humano generi incognitis omnia ad finem suum intra tempora præstituta perducit: quæ ab Apostolo dicitur *οἰκονομία τοῦ πληρώματος τοῦ ιερού*. Hinc Incarnationis mysterium paßim apud illos *οἰκονομία* dicitur. Imò etiam occulta Dei judicia, quibus permittit aliquid à regula rationis humanae alienum accidere, ut id in salutem fidelium convertat, *οἰκονομία* dicuntur à Chrysostomo paßim, ut homilia in Genesim: *πόλει τοῦ Ιησοῦ & οἰκονομίᾳ οἱ λόγοι καὶ ἡμῖν λαβέσθωται*. Vnde dictum hujsus usus ad inflexam quandam agendi rationem à canonum tenore pro bono publico desiderantem traductus est, ut patet ex iis que dicenda sunt. Aliis quoque non-minibus indulgentia ista apud Græcos Patres significatur. Non solum enim *οἰκονομία* dicitur, sed etiam *οὐγιάμα*, *οὐγιατάσιος*, *ουμέτζα*, & *φιλαδελφεία*. Id est, *venia, condescensio, miseration, humanitas, & apud Latinos Patres, Remissio, venia, clemencia, lenitas, mansuetudo, & miseration*.

II. Attamen etsi vobis antiquis utamur hodie, magnum intercedit disserimen inter mores antiquos & nostros: cùm maiores nostri severius & accuratiū disciplinam canonum colerent, quæ apud nos remissius & humanius tractantur. Hæc autem est summa differentia, ut mihi videtur, quod apud veteres nunquam daretur *venia canonis infringendi*, sed infraicti & violati pœna ob gravissimas cauſas aliquando remitteretur, hodie vero legum canonistarum *venia* in antecellum concedatur. In Canones autem olim Clerici & laici incidabant, si ea crimina perpetrarent quæ canonici pœnæ puniebantur; vel Clerici, si eorum ordinationes virio laborarent, id est, si promoti essent contra præscripta canonum. Primo casu, crimen reos tantum respiciebat; secundo vero, status ecclesiasticorum ordinum ladebatur. Iis omnibus tamen indulgentia pœnæ à canonibus inflata, cùm res ita ferebat, miserationis & pacis intuitu aliquando concedebar. Remedium pœnitentiae lapsis collatum, & remissio pœnæ canonice ex parte induita, à Gracis *οἰκονομία* dicebatur. Hoc sensu accipiendus est Eulogij Alexandrini Archiepiscopi Titulus librorum quos aduersus Novatianum exaravit: *Eulogij Alexandrini*

L. *In lege censoris si dixerit iuris L. Dispensatores si de solat.*

Gen. 41.
3. Reg. 12.
Luc. 12.

1. Cor. 1. Petri 4.
1. Cor. 9.

Eulog. Alexan-
drini apud Florim
de' 11. 11. 11.

adversus Novatum, & de aconomia seu dispensatione, libri quinque. Asperitas Novatiani heretici lapsis sub Decio penitentia beneficium denegabat. Ecclesia vero catholica penitentibus, & diuturno jejuniorum & orationum labore purgatis, veniam pollicebatur, & de praescripta severitate aliquando remittebat. Hac est dispensatio de qua Eulogius Alexandrinus adversus Novatianum differuit. Etsi enim de hac aconomia nihil extet in Excerptis Phortij praeferat solum lemma Eulogij, conjunctio disputationis *de Novato & de aconomia* satris indicat agi in hoc tractatu Eulogij de penitentiae beneficio, ad quod lapsi admittabantur. Hanc Innocentius I. in simili specie misericordiam vocat, cum de iis agit qui post baptismum omni tempore incontinentiae voluptatibus dedit, in extremo fine vite sue penitentiam simul & reconciliationem communionis exposcent. De his enim inquit Innocentius: *Observatio prior durior, posterior interveniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit ut concederetur eis penitentia, sed communio negaretur. Pace autem Ecclesia reddita, tribuitur cum penitentia extrema communio, ne Novatiani heretici negant veniam, aperitatem & duritatem Ecclesia imitari videretur;* ut loquitur Innocentius.

III. Ceterum hanc singulis Episcopis facultatem Nicæna Synodus indulxit, ut et si quatuor penitentiae laboriosissimi gradus per aliquot annos subeundi essent iis qui criminibus à canone vetitis se obstrinxissent, liberum esset Episcopis penarum illarum partem remittere iis penitentibus qui rebus ipsis conversionem suam probavissent. *Quod à Synodo dicitur, humanius aliquid cogitare, ἐπει τὸ θεῖον τῷ θεοκότῳ φιλαθρωπόν περιέστη βελτίσσαται. Synodus Ancyra Diaconis lapsis, tempore Licinij, ministerij functionem adimit, sed minuenda penæ potestatem Episcopis tribuit, & eadem humanitate laicos prosequi.*

Penes Episcopos erit potestas, modum conversionis eorum probantes, vel humanius erga eos agere, vel amplius tempus adjicere. Ante omnia vero precedens eorum vita & posterior inquiratur, & ita eis impertiar humanitas.

Basilius hanc Episcoporum indulgentiam, *ουδίτιας* vocat, & *φιλαθρωπίας*, qua etiam voce utitur Gregorius Nyssenus. Sanè hæc venia necessaria vita est antiquis patribus, ne tristitia penæ diutinioris in desperationem adduceret penitentes; ut moneret Basilius. Ita enim duris penitentiae laboribus premebantur, ut ad Sarracenos aliquando deficerent, sicut docuit Zonaras; vel

etiam ad paganos in Occidente, ut Rodulphus Bituricensis Archiepiscopus monuit Nicolaum, qui secundum Canones modum penitentiae minuenda illi committit. Porro omittenda non est Phortij elegans observatione, nempe in eo capite potiorem esse Episcoporum potestatem, præ iudicibus publicis. His enim liberum est, cum judicium reddunt, perspicere ne quid aut durius aut remissius constituant quam causa depositum, & severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. Sed mutare sententiam non possunt; etiamque de rei innocentia post judicium latum constet, quod duntaxat à Principibus fieri potest. Episcopi vero penas minuere vel intendere possunt. Imò vero, si res ita ferat, à pena decernenda in reos abstinere debent; scilicet si scelerata habet sociam multitudinem, adeo ut schismatis metus immineat. Hæc est Augustini sententia: *Cum quisque fratrum & Christianorum intus in Ecclesia societate constitutorum in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est.* quam sententiam fusè persequitur. Qua de re uberiori in exercitatione nostra de judiciis canonisticis in laicos.

IV. Non solum autem in eo genere penarum, quæ criminibus irrogabantur, veniam usus apud veteres invaluerat, sed etiam, ut dixi, in ceteris penis quæ regradatione & dejectione constabat adversus Episcopos & ceteros Clericos per vitium ordinatos aut heretica communione infectos, in quo status ecclesiasticus laudebatur; atque ideo non ab Episcopis singulis, sed à synodis provinciarum, & sapientissime à Summo Pontifice Athanasius: qui quidem interrogatus à Rufiniano Episcopo de Clericis quos tempore Constantij Imperatoris Arriana communione constabat esse pollutos, responderet variis synodis habitis in Græcia, in Gallia, Hispania, & ceteris provinciis huic malo consultum; eo tempore adhibito, ut auctoribus impietas venia daretur, si penitenterent, à clero tamen exciderent; iis autem qui per vim ad eam communionem adacti essent, venia plena daretur, ita ut locum suum in clero retinerent: ἔδεξε διδόσθω μὴ οὐκέπαυν, ἔχει δὲ τὸ τέλος τὸ κακόν. Præsertim quod eo consilio se id fecisse dicent, ne forte postquam repulsi essent, eorum Ecclesias Arrianis traderentur; exemplum secuti Aaronis, qui prævaricationi populi Israëlitici in deserto consensit, ne populus Ægyptum repeteret. Hæc autem

Y iii

Nicolaus ep. ad
Rodulphus in
Appendice
Hilarius Par-
tis edit. & Tom.
j. Concil. Gal.

L. Perpetuiana.
ff. de penas.

L. Dictr. fratris.
ff. eod.

Phortius T. ix. No-
moc. C. XXVII.
P. gen. ipsi
justus à mo' en
qua p. in p. m.

August. I. 1. con-
tra Parthen.

Athanasius in ep.
ad Rufin.

Vide Cypriani ep.
de Tempore
marinis falsis
poterimus libera-
tus esse.

Just. in Daci.
c. 11.

Syn. Nic. c. 11.

Syn. Aucto. c. 1.
Aucto. In. Can. 1.
In. Ep. Aucto.
Syn. Nic. 11.

Melit. c. 3. &c.
N. C. Nyss. in ep.
al. Lectorum.

Iust. Aleph.
ad Phortij
1. qd. c. 1.